

جایگاه بخش صنعت و معدن در دولت نهم؛ راهبردها و دستاوردها

تهیه و تنظیم:

گروه پژوهشهای راهبردی معاونت پژوهشی مرکز

و

معاونت برنامه ریزی، توسعه و فناوری وزارت صنایع و معادن

سخن نخست

دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی و نیل به پیشرفتهای تکنولوژیکی و صنعتی از برنامه های با اهمیت نظام مقدس جمهوری اسلامی است که در قانون برنامه و نیز سند راهبردی صنعتی کشور مورد توجه ویژه ای قرار گرفته است. آنچه مهم است، اینکه در دستیابی به این هدف دولت نقش مؤثر و تعیین کننده ای در جهت دهی و شتاب دهی توسعه اقتصادی و صنعتی کشور دارد.

همزمان با روی کار آمدن دولت نهم و استقرار آن در شهریور ۱۳۸۴، از همان ابتدا توجه به بخش صنعت و معدن جزو یکی از مهمترین برنامه های دولت قرار گرفت و در راستای اجرای سند چشم انداز ۲۰ ساله و سیاست های کلی نظام در بخش صنعت و معدن و مبانی نظری سند راهبردی صنعتی کشور، اقدامات سیزده گانه ای در این بخش به اجرا گذارده شده، که در دو سال اخیر دستاوردهای مهمی را برای کشور به همراه داشته است. این نتایج در مقایسه با عملکرد این بخش در دوره های گذشته از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

مرکز پژوهش و اسناد ریاست جمهوری نیز در راستای تبیین و اطلاع رسانی دستاوردهای دولت، تلاش نموده است تا به اجمال مهمترین دستاوردهای بخش صنعت و معدن را در گزارش حاضر به مخاطبان ارجمند عرضه نماید تا ابعاد آن بهتر نمایان شود.

معاونت ارتباطات و اطلاع رسانی
مرکز پژوهش و اسناد

مقدمه

میهن اسلامی ما در گذار از روزهای پرحادثه بی‌شمار خود کوله باری از تجربیات تلخ و شیرین را بر دوش دارد. روزهای سخت سپری شده بر این ملت بزرگ که گاه ناشی از بی‌تدبیری حکمرانان و گاه در اثر زیاده‌خواهی و دست‌اندازی دولتهای دیگر بود، باعث گردید تا ظرفیتهای عظیمی در نهاد و جوهره ایرانی ذخیره گردد که توأم شدن این ظرفیت با استعدادهای ذاتی و خدادادی این ملت، سنگ بنای استوار فرهنگ و تمدن ایرانی را بنا نهاد. طلیعه نور پرفروغ اسلام، چونان رودی خروشان دشت تشنه، ولی حاصلخیز قلب آبدیده ولی لطیف ایرانی را سیراب و از زنگار شرک و ثنویت زدود و جوانه‌های فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی از این دشت پر افتخار رویدن گرفت و در گستره تاریخی باز هم پر فراز و نشیب، نهایتاً به نهال تنومند و سرفراز انقلاب اسلامی بدل گشت و این ملت سرفراز این بار پرچمدار عدالتخواهی و ظلم‌ستیزی در جهان گشت.

متأسفانه، در زمان بروز تحولات اقتصادی و سیاسی حاکم بر جهان و آغاز عصر رشد و شکوفایی علمی و صنعتی، در برخی از برهه‌های یک صدساله قبل از انقلاب شکوهمند اسلامی، این ملت بزرگ تحت‌سلطه حکمرانان خائن یا ضعیف‌النفس، بسیاری از فرصتهای ارزشمند خود را برای پیشقراولی اقتصادی و صنعتی هم‌تراز با شأن و اعتبار خویش از دست داد و در کنار آن دسترسی آسان به ذخایر نفتی و سیاست‌های استعماری، اقتصادی بیمار متکی به درآمدهای نفتی و فروش مواد اولیه را برای ملت انقلابی و مسلمان ایران به ارث گذاشت.

اکنون نزدیک به سه دهه پس از این انقلاب عظیم که اوج خودباوری و اتکای به نفس ناشی از آن، پیشرفتهای علمی و تکنولوژیکی فراوانی را برای این ملت بزرگ به ارمغان آورده است، هنوز رگه‌های غیر قابل انکاری از وابستگی به واردات و اقتصاد تک‌محصولی را در شئون مختلف از جمله قوانین و مقررات، ساختارها و زیرساختها و تفکرات حاکم بر نظام اقتصادی کشور می‌توان مشاهده کرد. طبیعی است که نزدیک به یک قرن غفلت را نمی‌توان یک شبه جبران کرد، ولی ظرفیتهای و استعدادهای بی‌شمار ملت بزرگوار ایران با پشتوانه اندیشه‌های بلند امام خمینی و رهبری حکیمانه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای و سرمایه‌کم‌نظیر صدها هزار شهید و جانباز و آزاده و ظرفیتهای فراوان دیگری که به آنها خواهیم پرداخت، مستحق سرعت عملی بیش از این است.

اکنون، اراده دولت اسلامی بر این تعلق یافت که رشد و توسعه اقتصادی کشور در مسیری به غیر از توسعه و گسترش پایانه‌های واردات کالاهای مصرفی، استحاله در فرهنگ مصرف و اشاعه کالاهای لوکس و منش راحت‌طلبی و مصرف‌زدگی قابل جستجو و حصول می‌باشد.

همه می دانیم که کشورهای توسعه نیافته، عمدتاً متکی به تولید و عرضه مواد خام و مواد اولیه هستند و کشورهای در حال توسعه، تولید کالاهای صنعتی و معدنی و تکمیل زنجیره ارزش افزوده را به عنوان تنها و مناسب ترین مسیر دستیابی به توسعه پایدار می دانند. در این کشورها به مرور با افزایش بهره وری و کاهش هزینه های تولید و کاهش نسبت نیروی انسانی به ازای واحد کالا یا ارزش افزوده، به علت بهره گیری از فناوری های مدرن و مدیریت دانش زمان، بخش خدمات رشد کرده و سهم این بخش در تولید ناخالص داخلی از سهم صنعت و معدن هم فزونی می گیرد، ولی مسیر عکس این فرایند معقول و منطقی، باعث بروز عدم توازن بین بخش های صنعت و خدمات و تجارت می گردد و این دو بخش به جای اینکه در خدمت هم باشند، در تقابل هم قرار می گیرند. باید پذیرفت که تنها راه سوق بازار سرمایه به سمت تولید و اشتغال مولد، ایجاد توازن بین مزیت های این دو نسل است. این عدم توازن به دلیل سوق سرمایه به سمت بخش خدمات و تجارت و نبود ظرفیتهای واقعی باعث پیدایش مشاغل کاذب و واسطه گری می شود که منجر به بروز آثار مخربی همچون تورم و افزایش بی رویه هزینه های سربار زنجیره تولید تا مصرف می گردد.

متأسفانه این عدم توازن علاوه بر سوق دادن بازار سرمایه به سمت واردات رسمی و غیر رسمی کالاهای تمام شده یا تقریباً کامل، منابع بانکی را نیز به سمت خود جذب می کند و باعث کاهش غیر قابل قبول سهم بخش تولید از این منابع می گردد.

بیان این چند جمله مختصر فقط به دلیل معطوف داشتن اذهان به این نکته است که مسأله تولید در حوزه صنعت و معدن که مقوله ای ملی و فرابخشی است و تمام شئون فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و حتی سیاست خارجی کشور را در بر می گیرد و رونق آن سیاست های هماهنگ، همسو و هم افزا را طلب می کند.

از این منظر بیان محورهای مهم سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور مرتبط با بخش صنعت و معدن حائز اهمیت است. که ذیلاً به آنها اشاره می شود:

- جایگاه اول اقتصادی، علمی، صنعتی و فناوری در منطقه؛
- ارتقاء فناوری های جدید؛
- جذب سرمایه گذاری های خارجی؛
- توسعه صادرات غیر نفتی و توسعه صنایع.

جهت گیری دولت در بخش صنعت و معدن از نگاه رییس جمهور:

"... ارتقای سطح کیفی تولیدات، توسعه تولیدات، توسعه تولید ملی و نگاه به صادرات در صنعت، توسعه صنایع تبدیلی و روستایی، گسترش صنایع دستی، توسعه استاندارد و اعمال آن در صنایع، تدوین استراتژی صنعتی مبتنی بر مزیت های نسبی از برنامه های این بخش است. توسعه معدن و سرمایه گذاری بخش خصوصی و به کارگیری فن آوری نوین در این بخش از ضروریات است..." ۱۳۸۴/۵/۲۰

ارائه تصویر کلان و تحلیل وضعیت موجود صنعت و معدن کشور

به منظور تبیین موقعیت بخش صنعت و معدن کشور و جایگاه آن در اقتصاد، شاخص هایی را که می تواند ضمن ارزیابی این بخش، امکان تأثیر آن در اقتصاد را مشخص نماید، مورد توجه قرار می دهیم:

الف) ارزش افزوده: این عامل، استفاده مطلوب از منابع و کارایی اقتصادی فعالیت صنعتی و معدنی را نشان می دهد. روند ایجاد ارزش افزوده بخش صنعت و معدن، پس از انقلاب اسلامی تاکنون به طور متوسط ۵/۵ درصد بوده که تقریباً دو برابر تولید ناخالص ملی است (۲/۱ درصد) این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که پویایی بخش را در اقتصاد کشور نشان می دهد. بررسی روند مذکور حاکی از آن است که تغییرات پی در پی و نامتعادل در طول ۲۵ سال اخیر از سال ۱۳۷۹ سامان یافته و منحنی رشد از نوسانات گسترده به وضعیت تثبیت نزدیک گردیده است. همچنین، سهم بخش صنعت و معدن در تولید ناخالص داخلی به ۱۹/۶ درصد^۱ افزایش یافته است.

این سهم در حال حاضر پایین بوده و در مقایسه با کشورهای تازه صنعتی شده (NIC) تفاوت زیادی دارد (۲۵ درصد). با توجه به سند راهبرد توسعه صنعتی کشور در افق ۱۴۰۴ این سهم به ۲۵ درصد افزایش خواهد یافت. لذا برای تحقق سهم مذکور رشد متوسط ۱۱/۲ درصد برای ارزش افزوده پیش بینی گردیده است.

ب) سرمایه گذاری: تشکیل سرمایه ثابت در این بخش، عامل اصلی در ایجاد ارزش افزوده است. متوسط رشد سرمایه گذاری بخش در دوران پس از انقلاب، ۲/۳۰ درصد بوده و در مقایسه با سرمایه گذاری که (۰/۸ درصد) نشان از توجه به موضوع بوده و باعث گردیده است کشور از نظر انباشت سرمایه در بخش، وضعیت مطلوبی داشته باشد؛ به گونه ای که سهم بخش از سرمایه گذاری کل از عدد ۱۵/۴ درصد به ۲۳/۷ درصد افزایش یافته است. لیکن، به دلایل مختلف بخشی و فرابخشی از قبیل کارایی پایین سرمایه در بخش، امکان به دست آوردن ارزش افزوده مناسب از آن فراهم نشده است.

ج) اشتغال: متوسط رشد اشتغال در بخش صنعت و معدن در دوران پس از انقلاب ۳ درصد بوده، در صورتی که این رشد برای کل اشتغال کشور ۲/۹ می باشد. سهم اشتغال صنعت و معدن از کل اشتغال کشور در حال حاضر ۱۹ درصد است. بر اساس سند راهبرد توسعه صنعتی کشور در افق ۱۴۰۴ سهم اشتغال بخش به ۲۵ درصد افزایش خواهد یافت. همچنین، بر اساس اسناد توسعه اشتغال مصوب شورای عالی اشتغال، رشد اشتغال در بخش ۶ درصد در نظر گرفته شده است که تقریباً دو برابر رشد متوسط سه دهه گذشته می باشد.

توانمندی صنعت و معدن در اشتغال زایی غیر مستقیم نسبت به سایر فعالیتهای اقتصادی بالاتر است، به طوری که به ازای هر یک شغل مستقیم در بخش بین ۳ تا ۵ شغل غیر مستقیم نیز ایجاد می شود. لیکن، از نظر سطوح تخصصی، اشتغال بخش صنعت و معدن مطلوب نیست، به گونه ای که ۱۱/۲ درصد نیروی کار صنعتی، تکنسین و بالاتر هستند.

د) صادرات: گرچه روند تغییرات صادرات غیر نفتی در سه دهه گذشته فراز و نشیب هایی داشته

۱. ارزش افزوده بخش صنعت و معدن در سال ۱۳۸۵ بر اساس محاسبات وزارت صنایع و معادن لحاظ شده است.

است، لیکن در دولت نهم جهش مطلوبی را شاهد هستیم، به گونه ای که در سال ۱۳۸۵ به رقم ۱۶/۳ میلیارد دلار رسیده است که ۱۲/۶ میلیارد دلار آن مربوط به بخش صنعت و معدن می باشد. متوسط رشد صادرات غیر نفتی در سه دهه گذشته ۱۲ درصد و متوسط رشد صادرات صنعتی و معدنی ۱۵/۶ درصد بوده است. سهم صادرات صنعتی در صادرات غیر نفتی از ۳۰ درصد به ۷۷/۵ درصد افزایش یافته است. البته صادرات صنعتی و معدنی محقق شده، در گروه صنایع با تکنولوژی پایین و بعضاً متوسط قرار دارند. سند راهبرد صنعتی، تغییر ساختار ترکیب صادرات صنعتی و معدنی را مورد توجه قرار داده است و به گونه ای که سهم صادرات کالاهای دارای تکنولوژی بالا از ۲ درصد سهم کنونی به ۲۰ درصد صادرات غیر نفتی در افق ۱۴۰۴ افزایش می یابد.

ه) ساختار بخش صنعت و معدن: روند تغییر ساختار بخش صنعت و معدن دچار دگرگونی شده است و از صنایع با تکنولوژی پایین به سمت صنایع با تکنولوژی متوسط تغییر وضعیت داده است. لیکن روند این حرکت طبیعی، کند است. مقایسه ساختار سه دهه ی اخیر نشان می دهد که سهم صنایع با تکنولوژی متوسط از ۹ درصد به ۱۶ درصد تغییر یافته است و صنایع با تکنولوژی بالا تغییر محسوسی نداشته است، گرچه جهت گیری سیاستی برنامه های سوم و چهارم توسعه کشور صنایع با تکنولوژی برتر را هدف گیری نموده است، لیکن سهم ۱/۷ درصد آن بخش کماکان بدون تغییر مانده است، از سویی بی توجهی کافی برای تسهیل فضای کسب و کار، باعث شده گرایش به صنایع اشتغالزا از سوی سرمایه گذاران کاهش یافته و توجه به صنایع سرمایه بر معطوف شود (کاهش سهم صنایع نساجی به ۳/۵ درصد). باید توجه کرد که کاهش سهم لزوماً به معنی کاهش ارزش افزوده نمی باشد.

و) تعادل منطقه ای: نقش صنعت و معدن در ایجاد توازن و تعادل منطقه ای در کشور قابل توجه است. بررسی روند نزدیک به سه دهه ی اخیر نشان می دهد که ۴۷ درصد مناطق توسعه نیافته کشور (استانها) در حال حاضر به ۴۰ درصد کاهش یافته و تعداد استانهای صنعتی کشور از ۶ استان به ۱۲ استان افزایش یافته است. همچنین کاهش نسبی اختلاف سطح توسعه یافتگی صنعتی استان های توسعه نیافته از عدد ۳۷ به ۳۱ رسیده است. گرچه روند مذکور مناسب به نظر می رسد لیکن توجه به این نکته حائز اهمیت است که تا چه اندازه از عامل توسعه صنعتی برای تعادل و توازن منطقه استفاده کنیم و اصولاً هزینه - فایده آن در مقایسه با سایر فعالیتهای اقتصادی و نقش آنها در ایجاد تعادل و توازن منطقه ای چگونه است؟ اسناد بالادستی در این خصوص مسکوت است.

ز) جریان سرمایه و نقدینگی: براساس مطالعات استراتژی توسعه صنعتی کشور و شواهد موجود، تأمین منابع مالی در سالهای اخیر یکی از مشکلات مهم گریبان گیر صنعت و معدن بوده است و صنعتگران و معدنکاران کمبود نقدینگی را به عنوان یکی از اصلیتترین معضلات این بخش بر شمرده اند. این کمبود نه تنها در زمینه سرمایه گذاری ثابت، بلکه در تأمین منابع لازم برای سرمایه در گردش نیز مطرح بوده است. علاوه بر خروج بخشی از سرمایه ها از مسیر سرمایه گذاری های صنعتی و معدنی و انتقال به فعالیتهای سودآور تجاری و واسطه گری به دلیل مداخلات و موانع کمتر در این فعالیتهای، به برخی دیگر از مهم ترین دلایل بخشی و فرابخشی کمبود نقدینگی بنگاهها از قبیل نگهداری بیش از سطح بهینه موجودی مواد اولیه و قطعات به دلایل نا اطمینانی های موجود، ضعف در به کارگیری روشهای مدیریت نقدینگی،

غلبه بانکداری دولتی که منتهی به کمبود و ناکارآمدی منابع بانکی شده است، کم عمق بودن بازار سرمایه و استفاده نکردن از ابزارهای مالی نوین در این بازار، کمبود سازوکارهای ضمانت سرمایه گذاری و تولید برای ایجاد شرکت های کوچک و متوسط، باید توجه جدی معطوف داشت.

از طرفی نحوه تأمین مالی خارجی در کشور که در قالب استفاده گسترده از اعتبارات صادراتی کشورهای اروپایی انجام می شود، معضلاتی که به دنبال دارد به گونه ای که اولاً در ارتباط مستقیم با پروژه های معین پرداخت می شوند، ثانیاً ۸۵ درصد ارزش سرمایه گذاری پروژه ها را پوشش می دهند و از همه مهمتر گیرنده تسهیلات را ملزم به هزینه نمودن تمامی ۸۵ درصد مزبور در کشورهای مبدأ وام می نمایند. این اوضاع موجب می شود علاوه بر عدم امکان انجام خرید بهینه به لحاظ شرایط فنی و قیمت؛ به کارگیری ظرفیتهای داخلی و انتقال فناوری را نیز با اختلال مواجه سازند و دستگاه های متولی تنوع بخشیدن به منابع تأمین مالی خارجی تاکنون نتوانسته اند شرایط جدیدی را برای تأمین تسهیلات نامقید (Un-tied loan) برای کشور فراهم آورند. فقط برخی شرکتها که صادرات و مبادلات گسترده ارزی با خارج از کشور دارند، توانسته اند رأساً از وام های ساختاری (Structure loan) به صورت محدود استفاده کنند. تعمیق بازار پولی از طریق توسعه بانکداری غیر دولتی، از الزامات فرابخشی برای تجهیز منابع مالی گسترده برای توسعه صنعتی کشور است.

بنابر این، با توجه به آنچه گفته شد، اهم اقدامات در راستای اجرای سند چشم انداز و سیاست کلی قانون برنامه چهارم در بخش صنعت و معدن در دولت نهم در سیزده محور به شرح زیر گزارش می گردد:

۱. سرمایه گذاری

۱/۱. صدور جواز تأسیس صنعتی (تقاضای سرمایه گذاری): از شهریور سال ۱۳۸۴ تا فروردین ماه ۱۳۸۶ تعداد ۷۶۸۵۳ فقره جواز تأسیس صادر شده که نسبت به دوره مشابه قبل ۵۹/۱ درصد رشد را نشان می دهد.

۱/۲. رشد سرمایه گذاری: با توجه به پیش بینی نرخ رشد ۱۷/۱ درصدی سرمایه گذاری بخش در سالهای برنامه چهارم، طی دوره، سرمایه گذاری واحدهای بهره برداری رسیده مبلغ ۱۲۴۰۵۹/۲ میلیارد ریال می باشد که با احتساب سرمایه گذاری ناشی از طرح بنگاههای کوچک زود بازده نسبت به دوره مشابه قبل ۱۱۰ درصد رشد یافته است. بدون بنگاه های زودبازده رشد سرمایه گذاری انجام شده نسبت به مدت مشابه دوره قبل ۵۵/۲ درصد می باشد.

۱/۳. توسعه اکتشاف و معدن: طی دوره مورد گزارش در زمینه شناسایی مواد معدنی تعداد ۸۷۴ فقره گواهی کشف با هزینههای معادل ۳۰۳ میلیارد ریال صادر شده که از نظر تعدد ۱۱/۸ درصد رشد نشان میدهد. همچنین در زمینه بهره برداری از معادن تعداد ۹۸۷ فقره پروانه بهره برداری با سرمایه ۲۴۷۳/۲ میلیارد ریال صادر شده است.

۲. تخصیص تسهیلات ارزی

۲/۱. حساب ذخیره ارزی: طی سال ۱۳۸۵ از محل حساب ذخیره ارزی تعداد ۱۷۲ طرح به مبلغ ۱۳۹۲/۸ میلیون دلار گشایش اعتبار گردیده است که نسبت به سال گذشته به ترتیب ۳۵/۴ درصد و ۲۸/۷ درصد رشد داشته است. همچنین بانک صنعت و معدن تعداد ۱۵ طرح به مبلغ ۱۶۶۷ میلیون دلار قرارداد اعطاء تسهیلات ارزی منعقد نموده که متوسط تسهیلات ارزی به ازاء هر طرح ۴۴/۵ میلیون دلار می باشد که ۷۳ درصد آن مربوط به طرح های پتروشیمی می باشد. در مجموع در سال ۱۳۸۵، ۳۰۶۰ میلیون دلار گشایش اعتبار یا قرارداد اعطاء تسهیلات ارزی منعقد نموده است.

۲/۲. تسهیلات اعتباری خارجی (فاینانس): در سال ۱۳۸۵، تعداد ۲۴ طرح به مبلغ ۵۰۶۶ میلیون دلار مصوب و به بانکهای عامل معرفی گردیده و همچنین ۱۱ طرح به مبلغ ۲۱۵۵ میلیون دلار برای صدور گواهی مسدودی ارزی به بانک مرکزی معرفی شده اند.

عنوان	تعداد	تسهیلات خارجی (میلیون دلار)
طرح های مصوب ^۱	۲۴	۶۰۶۶
صدور گواهی مسدودی ^۲	۱۱	۲۱۵۵

-۲-۱

۳- بهره برداری و سرمایه گذاری در طرح های راهبردی و پایه ای بخش صنعت و معدن (صنایع صدر اصل ۴۴)

الف- سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران

□ بهره برداری:

طی دو سال گذشته، تعداد ۱۰ طرح مرتبط با سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران به ارزش ۱/۴۵ میلیارد دلار به بهره برداری رسیده است که شامل طرحهای کارگاه ریخت المهدی، طرح توسعه چغارت، ۱۲ طرح اکتشافی، تولید آلومینا از نفلین سینیت pilot، فاز دوم توسعه مبارکه، واحد احیاء شماره ۶ مبارکه، مس سونگون، بازسازی و نوسازی واحد ذوب گروه ملی- صنعتی، تکمیلی دانیلی فولاد خوزستان و پایانه صادراتی سیمان می باشند. برنامه بهره برداری از طرحها در بخش صنایع صدر اصل ۴۴ در سال جاری ۲/۵ میلیارد دلار، در سال ۸۷ معادل ۳ میلیارد دلار و در سال ۸۸ معادل ۸ میلیارد دلار خواهد بود. طرح های فولاد استانی از جمله طرح هایی است که با روی کار آمدن دولت نهم آغاز گردیده و به یاری خداوند تعالی، در سال ۸۸ افتتاح خواهند شد.

□ آغاز عملیات اجرایی طرح های مهم راهبردی

طی دو سال گذشته، طرح های مهم راهبردی در صنایع معدنی- فلزی کشور شروع گردیده است که از آن جمله می توان طرح های گندله سازی سنگان، فولاد هرمزگان،

۱- پس از بررسی و تشخیص اولویت آن جهت قبول عاملیت به بانک عامل معرفی شده اند.

۲- پس از تأیید مطالعه فنی-اقتصادی و مالی آن توسط بانک عامل جهت صدور گواهی مسدودی ارزی به بانک مرکزی معرفی شده اند.

آلومینیوم هرمزال، طرح جدید آلومینیوم اراک، آند خام المهدی، طرح توسعه ذوب آهن و طرح نفلین سینیت آذرشهر و هشت طرح فولاد استانی و برخی طرح های دیگر را نام برد. حجم سرمایه گذاری این بخش نزدیک به ۴/۸ میلیارد دلار می باشد.

□ حجم سرمایه گذاری

سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران هم اکنون دارای ۲۰/۵ میلیارد دلار طرح سرمایه گذاری می باشد که از این تعداد، ۳۸ طرح با سرمایه گذاری ۶/۷ میلیارد دلار در دست اجرا بوده و ۳۵ طرح با سرمایه گذاری کل ۱۱ میلیارد دلار در مرحله گشایش اعتبار اسنادی و یا انتخاب پیمانکار و ۱۷ طرح نیز با سرمایه گذاری کل ۲/۸ میلیارد دلار در دست مطالعه می باشند.

ب- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران

□ توسعه سرمایه گذاری

۱. در دست اجرا بودن ۱۷ طرح سرمایه گذاری با اعتبار ۱۹۲۶/۲ میلیارد ریال از منابع سازمان از جمله طرح های شناور دو منظوره کربوت و توسعه شناوه شرکت کشتی سازی اروندان، طرح ERP مجتمع صنعتی اسفراین، طرح توسعه ماشین سازی پارس و طرح ماشین سازی گچساران.

۲. راه اندازی طرح های موتور ۴ سیلندر، ۶ سیلندر، موتور ۴/۲۳۶ توربو شرکت موتور سازان تراکتورسازی ایران و طرحمدارماسه شرکت ریخته گری تراکتورسازی ایران با اعتبار ۵۱/۲ میلیارد ریال از منابع شرکت های تحت پوشش سازمان.

۳. اجرای ۲۸ طرح سرمایه گذاری با مشارکت بخش خصوصی از جمله قطعات خودرو، پلی استایرن معمولی و مقاوم، شیشه اوپال و پیرکس، الیاف شیشه، انواع سیلیکونها با حجم سرمایه گذاری ۱۰۲۹۵/۲ میلیارد ریال که ۴۰ درصد آن سهم سازمان می باشد.

□ توسعه پیمانکاری عمومی

۱. تکمیل ۱۰ پروژه پیمانکاری در زمینه های مختلف صنعتی با مبلغ ۱۷۰/۴ میلیارد ریال و ۱۶۷/۷ میلیون دلار.

۲. ادامه عملیات اجرایی ۹۱ پروژه با اعتباری معادل ۲۸۹۹/۸ میلیارد ریال و ۲۸۹۰/۰۴ میلیون دلار.

۳. عقد قرارداد پروژههای بخش نفت و گاز به مبلغ ۴۳۳/۴۴ میلیون دلار و بخش نیروگاهی به مبلغ ۵۳/۱۴ میلیون دلار (از طریق شرکت در مناقصه های ذیربط).

□ سرمایه گذاری در صنایع پیشرفته

۱. در دست اجرا بودن ۲۳ طرح سرمایه گذاری با اعتبار ۱۳۳۹/۳ میلیارد ریال از جمله نت کامپوزیتی، نانو الماس، قطعات کاربرد سیلیسیم، بیو ایمپلنت های استخوانی.

۲. راه اندازی طرح شخصی سازی کارت و مفتول مغزدار با اعتبار ۶۸/۱ میلیارد ریال.

۳. انعقاد قرارداد برای ۳۲ طرح پژوهشی با اعتبار ۵۵/۴ میلیارد ریال در زمینه کارآفرینی، نوآوری، D&R و طرح های مراکز SBDC و تدوین ۳۷ مورد دانش فنی در زمینه های نوآوری و D&R.

۴. انعقاد قرارداد تأمین، نصب و بهره برداری ۵۰۰۰ دستگاه ATM بانک صنعت و معدن، انعقاد قرارداد تأمین Airbag خودروی سمند با شرکت سایکو به مبلغ ۵۱۴ میلیارد ریال و انعقاد قرارداد تأمین Immobilizer با شرکت های سایکو و سازهگستر.

۴. عملکرد اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی

در اجرای بند "ج" سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و براساس تصویب نامه های شماره ۲۷۴۱۷/ت ۲۷۱۸۱ هـ مورخ ۸۱/۶/۲۷ و شماره ۱۰۶۳۱۹/ت ۳۶۲۵۴ هـ مورخ ۸۵/۸/۳۰ هیئت محترم وزیران و بند (۴) تصویب نامه شماره ۱۱۷ مورخ ۸۵/۱۱/۱۷ ستاد مرکزی توزیع سهام عدالت و واگذاری بخشی از سهام شرکت های مشمول مفاد صدر اصل ۴۴ قانون اساسی به ترتیب زیر تعیین گردید:

ردیف	نام شرکت	روش واگذاری	درصد قابل واگذاری	توضیحات
۱	ملی صنایع مس ایران	بورس	۴۹+۵	توضیح اینکه به موجب تصویب نامه فوق الذکر ستاد مرکزی توزیع سهام عدالت و در اجرای ماده (۲) آیین نامه قیمت گذاری سهام، واگذاری ۵ درصد از سهام هریک از شرکت های فوق الذکر در بورس برای کشف قیمت منظور شده است.
۲	فولاد مبارکه	بورس	۲۵+۵	
۳	آلومینیوم ایران	بورس	۳۰+۵	
۴	فولاد خوزستان	بورس	۲۵+۵	
۵	ذوب آهن اصفهان	بورس	۳۰	

عملکرد و واگذاری سهام شرکت های فوق الذکر در چارچوب مقررات خصوصی سازی و سهام عدالت به شرح زیر صورت گرفته است:

واگذاری سهام در چارچوب مقررات خصوصی سازی (مبلغ (میلیارد ریال)

ردیف	نام شرکت	روش واگذاری	درصد واگذاری	تعداد سهام	مبلغ واگذاری
۱	ملی صنایع مس ایران	بورس	۷	۴۰۵۲۷۵۱۲۲	۱۶۳۹
۲	فولاد مبارکه	بورس	۴/۱۴	۶۵۴۰۰۰۰۰۰	۱۲۵۳

واگذاری سهام در چارچوب سهام عدالت

ردیف	نام شرکت	درصد تخصیصی	درصد واگذاری	تعداد سهام	مبلغ واگذاری
۱	ملی صنایع مس ایران	۲۰	۲۰	۱۱۵۷۹۲۸۹۲۰	۴۲۸۸
۲	فولاد مبارکه	۲۵	۲۴/۲۴	۳۸۳۰۸۷۱۱۶۵	۷۲۷۸

همچنین، اقدامات لازم برای پذیرش سهام شرکت ذوب آهن اصفهان طی سالهای اخیر در دست

پیگیری قرار گرفته و پس از پذیرش نهایی سهام شرکت در بورس و راه اندازی طرح های توسعه شرکت تا پایان سال جاری، بالاخص واحد طرح توازن که موجب افزایش ظرفیت تولیدی شرکت به میزان ۱۴۰۰ هزار تن می گردد (ظرفیت فعلی ۲۲۰۰ هزار تن)، عرضه سهام این شرکت در سال آینده شروع خواهد گردید.

همچنین، واگذاری های سازمان از ابتدای سال ۱۳۸۵ تا این تاریخ در چارچوب مقررات خصوصی سازی و سهام عدالت (خارج از شمول اصل ۴۴ قانون اساسی) به قرار زیر صورت گرفته است:

واگذاری سهام در چارچوب مقررات خصوصی سازی (مبالغ (میلیارد ریال)

ردیف	نام شرکت	روش واگذاری	درصد واگذاری	تعداد سهام	مبلغ واگذاری
۱	سیمان هرمزگان	بورس	۰/۱۱	۱۴۷۸۴۸	۲/۷۴
۲	سیمان داراب	بورس	۱۹/۵۲	۴۸۷۳۹۷۱۷	۷/۲۰۶
۳	سیمان زابل	مزایده	۴۹	۴۹۵۰۰۰۰۰	۵۲/۳

واگذاری سهام در چارچوب سهام عدالت

ردیف	نام شرکت	درصد تخصیصی	درصد واگذاری	تعداد سهام	مبلغ واگذاری
۱	گل گهر	۱۰/۹	۱۰/۹	۴۷۹۶۰۰۰۰	۱۰/۷۶
۲	چادر ملو	۲۲/۷	۲۲/۷	۲۲۷۰۰۰۰۰۰	۲۵۳۱/۵
۳	سیمان داراب	۵۰	۵۰	۱۲۴۸۰۳۰۰۰	۴۴۶/۸
۴	سیمان دشتستان	۵۱	۳۴	۱۰۱۹۹۹۹۸۰	۳۳۲
۵	فولاد آلیاژی	۴۱	۳۹/۴۶	۱۹۷۳۰	۳۰۰

۵. طرح های صادراتی

۵/۱. تولید خودرو

در دولت نهم یک از آرزوهای استراتژیک مردم ایران در جهت صادرات و تولید محصولات صنعتی ایران در خارج از کشور به ثمر نشست و سایتهای تولیدی شرکت ایران خودرو در مناطق مختلف جغرافیایی جهان شامل مناطق خاورمیانه و شمال آفریقا، CIS، شرق دور، آفریقا و آمریکای جنوبی با مشخصات ذیل ایجاد گردیده است:

کشور هدف	کل مبلغ سرمایه گذاری برای ایجاد سایت (میلیون دلار)	کل مبلغ سرمایه گذاری کشور هدف (درصد)	ظرفیت تولید (دستگاه)	نوع محصول	سال شروع بهره برداری
سوریه	۵۷	۶۰	۳۰۰۰۰	سمند	۱۳۸۵
بلاروس فاز ۱	۴۰	۱۰۰	۲۵۰۰	سمند	۱۳۸۵
آذربایجان	۱۰	۱۰۰	۶۰۰۰	سمند	۱۳۸۵
ونزوئلا	۸۰	۴۹	۶۵۰۰	سمند	۱۳۸۶
مصر	۲۰	۱۰۰	۵۰۰۰	پژوپارس	۱۳۸۶
بلاروس فاز ۲	۳۰	۱۰۰	۵۰۰۰	سمند	۱۳۸۷
چین	۶۰	۷۰	۳۰۰۰۰	سمند	۱۳۸۷
سنگال	۷۵	۴۰	۵۰۰۰	سمند	۱۳۸۷

۵/۲. تولید تراکتور

ایجاد خط مونتاژ تراکتور ۲۸۵ و ۳۹۹ تک و دو دیفرانسیل در کشور تاجیکستان با حجم سرمایه گذاری حدود ۱۰/۳ میلیون دلار و ظرفیت ۲۱۰۰ دستگاه که ۴۹ درصد آن سهم سرمایه گذاری کشور هدف بوده و در سال جاری به بهره برداری می رسد.

۶. سرمایه گذاری خارجی

طی این دوره تعداد ۹۶ طرح در بخش صنعت و معدن با مشارکت خارجی با حجم سرمایه گذاری ۱۰/۶ میلیارد دلار به تصویب رسیده است. که نسبت به دوره قبل به ترتیب از نظر تعداد ۸۱ و از لحاظ مقدار ۶۸۲ درصد رشد داشته است.

۷. تولید

تولید عمده محصولات صنعتی و معدنی رشد بسیار مناسبی داشته است که برای اختصار مقادیر چند محصول استراتژیک (در طول دوره دولت نهم منتهی به فرودین ماه ۱۳۸۶) ذکر می گردد. مقدار ۱۱۳/۷ میلیون تن مواد معدنی فلزی و ۲۰۴/۹ میلیون تن مواد معدنی غیرفلزی از معادن استخراج شده که به ترتیب رشدی معادل ۹۸/۸ و ۱۴/۲ درصد نشان می دهد. همچنین با توجه به اولویت صنایع انرژی بر و متکی بر منابع طبیعی در برنامه چهارم توسعه و سند چشم انداز، طی دوره مورد گزارش مجموعاً حدود ۱۷/۴ میلیون تن فلزات اساسی با رشد ۱۱/۴ درصد، ۵۷/۳ میلیون تن سیمان با رشد ۸/۲ درصد و همچنین در زمینه صنایع تکنولوژی نظیر خودرو (سواری) ۱۷۲۰ هزار دستگاه با رشد ۱۸/۴ درصد تولید شده است.

۸. صادرات

صادرات کشور به میزان حدود ۱۶ میلیارد دلار که ۷۵/۵ درصد از کل صادرات غیر نفتی را شامل می گردد و نسبت به دوره قبل ۱۳۴/۳ درصد افزایش نشان میدهد. پیش بینی رشد متوسط صادرات در برنامه چهارم توسعه ۱۴/۸ درصد می باشد.

۹. اشتغال

در طی حدود ۳۸۹/۲ هزار فرصت شغلی ایجاد گردیده که از این تعداد ۲۷۳/۱ هزار فرصت شغلی مربوط به سال ۱۳۸۵ می باشد که نسبت به هدف تعیین شده در «سند توسعه اشتغال این بخش» ۱۴/۲ درصد رشد داشته است. از ۷۷ هزار اشتغال ایجاد شده مربوط به طرح های بنگاههای زودبازده می باشد.

۱۰. توسعه زیرساختها

۱۰/۱. شرکتها و نواحی صنعتی:

از ابتدای ایجاد شرکت شهرک های صنعتی تا پایان فروردین سال ۱۳۸۶ تعداد ۴۲۳۸۸ فقره قرارداد زمین با متقاضیان منعقد شده است که حدود ۳۰ درصد آن مربوط به دوره فعالیت دولت نهم می باشد. همچنین، تعداد ۳۵۵ شهرک صنعتی و ۲ شهرک فناوری در حال بهره برداری، ۵ مرکز کسب و کار و خدمات فناوری و تعداد ۱۷۰۷ واحد کارگاهی واگذاری گردیده است.

طراحی و ایجاد شهرک ها و نواحی صنعتی جدید در دولت نهم حدود ۸۴ درصد از کل توسعه شهرک ها و نواحی ایجاد شده از زمان تأسیس آن شرکت را به خود اختصاص داده است.

شرح	واحد	از ابتدا تا پایان خرداد ۱۳۸۴	از ابتدا تا پایان فروردین ۱۳۸۶	درصد تغییر ^۱
تعداد شهرک ها و نواحی صنعتی مصوب	شهرک	۴۲۵	۷۸۳	۸۴,۲
تعداد قراردادهای منعقد و واگذاری زمین	قرارداد	۳۱۸۰۲	۴۲۳۸۸	۳۳,۳
کل مساحت زمین صنعتی (فازهای عملیاتی)	هکتار	۳۸۰۲۵	۳۵۸۱۹	۴۱,۵
شهرک های صنعتی در حال بهره برداری	شهرک	۳۱۶	۳۵۵	۱۲,۳
واحدهای کارگاهی واگذار شده	واحد	۱۰۱۸	۱۷۰۷	۶۷,۷
مراکز کسب و کار و خدمات فناوری ^۲	مرکز	۰	۵	افزایش
واحدهای بهره برداری رسیده	واحد	۱۱۵۲۲	۱۴۶۹۶	۲۷,۵
شهرک فناوری در حال بهره برداری ^۲	شهرک	۰	۲	افزایش
تعداد خوشه های صنعتی در دست اجرا	خوشه	۱۱	۱۵	۳۶,۴

۱- منظور میزان فعالیت انجام شده در دولت نهم به کل فعالیت انجام شده از آغاز تأسیس شرکت شهرک های صنعتی است.

۲- این فعالیت صرفاً مربوط به دولت نهم بوده و قبلاً در این زمینه کاری انجام نشده است.

۱۰/۲. تحقیق و توسعه

۱۰/۱/۲. در زمینه فعالیتهای تحقیق و توسعه (D&R) و خدمات مهندسی در طی دوره مجموعاً تعداد ۱۸۸۴ فقره مجوز صادر گردیده است.

تعداد (فقره)	شرح
۱۵۰	گواهی تحقیق و توسعه در واحدهای تولیدی
۴۳	پروانه تحقیق و توسعه در واحدهای تولیدی
۹۶	جواز تأسیس مراکز پژوهشی غیر دولتی
۲۸	پروانه مراکز پژوهشی صنعتی غیر دولتی
۱۳۹۹	جواز تأسیس خدمات مهندسی
۱۶۸	پروانه خدمات مهندسی
۱۸۸۴	جمع

۱۰/۱/۳. اجرای ۲۳۵ طرح تحقیقاتی طی سال ۱۳۸۵ در زمینه نمونه سازی ماشین آلات، مطالعات کاربردی صنعتی و معدنی با اعتباری برابر ۱۵۶ میلیارد ریال که ۸۷/۵ میلیارد ریال آن تاکنون هزینه گردیده است. ۱۰/۱/۴. در حوزه صنایع نوین ۱۵۵ پروژه مطالعاتی، عملیاتی در شاخه های الکترونیک، بیوتکنولوژی، لیزر و اپتیک، تکنولوژی، مواد نو، نانوتکنولوژی، نرم افزار و IT و هوا فضا با اعتباری معادل ۲۶۸/۶ میلیارد ریال در دست اجرا قرار دارد.

صنایع نوین

گروه	تعداد	اعتبار تخصیص یافته (میلیون ریال)
الکترونیک	۵۷	۱۵۷۶۹
بیوتکنولوژی	۱۶	۳۱۵۴۷
نرم افزار و IT	۳۴	۴۵۶۲۴
نانوتکنولوژی	۱۵	۶۳۷۴
مواد نو	۱۰	۱۰۶۶۵
لیزر و اپتیک	۷	۵۱۶۹
مطالعات تکنولوژی	۱۵	۵۷۵۱
هوا و فضا	۱	۶۲۵۰
جمع	۱۵۵	۲۶۸۶۴۹

۱۱. کیفیت و استاندارد

طی دوره تعداد ۱۱۳۱ فقره استاندارد ملی تدوین و تجدید نظر شده و تعدد ۳۱۱۴ فقره پروانه‌های کاربرد علامت استاندارد جدید صادر گردیده است. تعداد گواهی وارداتی ۹۵۶۶۶ فقره و گواهینامه صادراتی ۴۷۰۸۸ فقره می باشد.

استاندارد و کیفیت

تعداد (فقره)	شرح
۱۱۳۱	تدوین و تجدید نظر استاندارد ملی
۳۱۱۴	پروانه کاربرد علامت استاندارد جدید
۶۵۶۶۶	گواهینامه وارداتی
۴۷۰۸۸	گواهینامه صادراتی
۷۷۹۰	واحدهای تحت پوشش فعال
۱۱۹۲۴۳	نمونه مورد آزمون (بدون کالاهای صادراتی و وارداتی)
۱۲۹۹۲۰	نمونه برداری از واحدهای تولیدی و عرضه

۱۲. تسهیل وضعیت سرمایه گذاری و تولید (تبیین قوانین و مقررات تسهیل کننده کسب و کار صنعتی)

۱۲/۱. تقویت بانک تخصصی صنعت و معدن:

الف- افزایش سرمایه بانک به میزان دو میلیارد دلار؛

ب- تخصیص بخشی از حساب ذخیره ارزی (۳ میلیارد دلار) به صورت سپرده گذاری نزد بانک صنعت و معدن برای طرح های بزرگ صنعتی؛

۱۲/۲. تدوین و ارائه لایحه حمایت از فعالیتهای تحقیق و توسعه در صنایع کشور؛

۱۲/۳. تدوین و ارائه لایحه نظام مهندسی صنعت؛

۱۲/۴. تدوین و تصویب آئین نامه حل مشکلات واحدهای تولیدی دارای بدهی معوق به نظام بانکی کشور در هیئت وزیران؛

۱۲/۵. پیشنهاد بندهای ۳۵ و ۳۶ در لایحه اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴، ناظر بر تقویت بخش غیر دولتی در سرمایه گذاری های تولیدی و توسعه مناطق کمتر توسعه یافته؛

۱۲/۶. طرح تأمین وثایق قابل قبول بانکها برای اعطای تسهیلات به طرح های صنعتی با همکاری نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی؛

۱۲/۷. طرح رفع موانع تولید و سرمایه گذاری؛

۱۲/۸. ارائه لایحه کاهش عوارض دریافتی از تولید (اصلاح قانون تجمیع عوارض).

۱۳. تدوین اسناد ملی توسعه بخش صنعت و معدن

۱/۱۳. بازنگری و اصلاح سند راهبردی توسعه صنعتی و معدن؛

۲/۱۳. تدوین سند توسعه اشتغال بخش صنعت و معدن در برنامه چهارم توسعه؛

۳/۱۳. بازبینی و انجام اصلاحات در سند ملی توسعه بخش صنعت و معدن؛

۴/۱۳. بازبینی و انجام اصلاحات در سند آمایش سرزمین.

گزارش جمهور/ شماره های ۳۰/۹ آذرماه ۱۶/۱۹

